

”הספסל של תל אביב מתוח כמו בתולה בערב כלולות”:

על התפתחות השפה הייחודית של עיתונות הספורט

חנן תומר

תקציר

מחקר זה סוקר את התפתחותה של שפת הכתיבה במדורי הספורט ושבועוני הספורט בארץ ישראל ובמדינת ישראל במאה שעברה, ומדגיש את חשיבותה ותרומתה של תקשורת הספורט להתפתחותה של השפה העברית. הטענה במאמר היא כי עיתונות הספורט הייתה הראשונה ששברה את התבניות המקובלות בשפה העברית, הגמישה אותה והפכה אותה למדוברת. פער זה בולט במיוחד על רקע דפוסי העבודה של אמצעי התקשורת האחרים – הרדיו ומאוחר יותר גם הטלוויזיה – ששמרו על שפה מליצית גבוהה.

אחת הטענות העולות ממחקר זה היא כי השינויים הלשוניים בעיתונות הספורט בשנות הארבעים והחמישים הקדימו את השינויים הלשוניים שחלו ביתר תחומי העיתונות בעשורים שלאחר מכן. טענה זו מתבססת על שתי הנחות שאותן אציג במחקר. ראשית, את העושר הלשוני והיצירתיות הרבה בעיתוני ושבועוני הספורט יצרו עיתונאים שהתבלטו בבירור בנוף התקשורת הישראלית. שנית, מאות ביטויי הלשון המגוונים שיצרה עיתונות הספורט במהלך השנים עדיין שומרים על רלוונטיות גם בימינו אנו ואף פרצו את גבולות הסיקור הספורטיבי, מה שמעיד על תרומתם של יוצרי ביטויים אלה לשפה העברית. נקודה זו ראויה להדגשה נוספת, לטעמי, עד לקביעה אפשרית שמקומם של עיתונאי הספורט נפקד, שלא בצדק, מדפי ההיסטוריה של השפה העברית. בעוד המציאות עצמה – ליגות הכדורגל השונות, המאבקים הפוליטיים והעסקנות – הייתה צבועה על פי רוב בצבעי שחור לבן, הצליחה תקשורת הספורט - באמצעות המילה הכתובה להחדיר אליה צבעים רבים נוספים ולהפוך אותה לפורחת ומעניינת הרבה יותר.

העובדה שגם כיום נוטה תקשורת הספורט להשתמש במילים ובביטויים שנהגו על ידי ”האבות המייסדים” של עיתונות הספורט לפני למעלה משישים שנה מלמדת לא רק על יצירתיותם אלא גם על חשיבות מקומן של מילים אלה בתרבותנו ואולי גם על הצורך של ההיסטוריה להכיר בתרומתם החשובה לשפה העברית.